

Intervju predsednika republike in kandidata za drugi predsedniški mandat Boruta Pahorja za sobotno prilogo Dela

Zgodovina ni bila nikoli črnobela. In tudi prihodnost gotovo ne bo takšna

Tekst: Zoran Potič

Foto: Leon Vidic

Delo, sobotna priloga 7. oktober 2017

Sedanji predsednik republike in kandidat za drugi predsedniški mandat Borut Pahorje transparenten in popisan politični lik. Je eden od štirih preostalih političnih obrazov s seznama stare garde, ki kljubuje konkurenci novih obrazov. V tem obdobju se je izkazal z izjemnim občutkom za preživetje v neusmiljenem ringu slovenske javnosti. Zgodovina ni bila nikoli črnobela. In tudi prihodnost gotovo ne bo takšna.

Svojo kandidaturo ste konec avgusta zaznamovali z izjavo, da ne želite biti moralna avtoriteta, da ste lahko zgolj politična avtoriteta. Zaradi te izjave ste bili deležni številnih kritik.

Sem za vas moralna avtoriteta?

Kot predsednik republike zagotovo.

Da sem moralna avtoriteta? Kaj to pomeni za vas?

Da ste državljanom vodnik, zgled vsem generacijam.

Ampak to smo vsi, na neki način. Funkcija predsednika republike nam v tem smislu ne daje nič posebnega, zaradi funkcije ne dobimo nobene značajske ali druge lastnosti, ki je sicer ne bi imeli. S to izjavo sem hotel povedati, da so po mojem prepričanju ljudje dovolj zreli in samostojni, da imajo pri najobčutljivejših moralnih in drugih vprašanjih svoje stališče, in nič ni narobe, da se predsednik republike oglasi takrat, ko mu to nalaga vest. Ni pa predsednik republike moralni pridigar.

Če danes moralna vloga ni toliko pomembna, zakaj ste ta vidik izpostavljali v kampanji leta 2012?

Zato, ker človek z izkušnjami več ve in zna. Razumel sem, da mi očitajo domnevno pomanjkanje moralne avtoritete ravno tisti, ki naredijo vse, da elementarnega spoštovanja niti ne bi bilo.

Občutek imam, da vam je zaradi teh vprašanj nelagodno, ker ste se takoj postavili v obrambni položaj. Je to posledica javnih in medijskih pritiskov na vas zaradi odrekanja moralni vlogi predsedniške funkcije?

Ne.

Blogger in filozof Boris Vezjak je opazil, da so v vašem uradu popravljali dele besedil, v katerih ste zdaj in v preteklosti govorili o moralni in politični avtoriteti. Ste popravljali te dele besedil?

Ne berem tega.

Niste spreminjali besedil?

Ne, prvič slišim za to.

Zadeve so zanimive, morda bi lahko kdo v vašem uradu pogledal, za kaj gre. (molč, nato začnem postavljati drugo vprašanje, ko se oglasi kandidat za predsednika republike)

Kaj bi vi menili o meni, če bi rekel, da sem moralna avtoriteta? Kakšen vtis bi dobili, če bi stopil pred vas in rekel, da sem moralna avtoriteta?

Kaj naj si državljan misli o predsedniku republike, če bi pijančeval, se drogiral in počel vse, kar ni v skladu z družbenimi normami?

Se vam zdi, da imam s katero od teh stvari težave?

Ne, zato pa pravim, da je predsednik republike predsednik s svojim zgledom, dejanji in besedami, tudi zaradi tega, ker je neposredno izvoljen, njegova moralna vloga, saj po naši ustavi nima večjih kompetenc, je toliko večja. Kaj pa je morala? Sklop, če posplošim, dogovorjenih norm, kaj in kako naj bi ljudje v naši družbi nekaj počeli. Predsednik republike je v demokratični, sekularni državi, prvi, ki mora te vrednote predstavljati in živeti.

Se vam ne zdi, da je vloga predsednika republike veliko večja od pomembnosti, ali imate na tem položaju človeka, ki se zavzema za strpnost, sožitje, povezovanje, ali pa nekoga, ki goji zamere in pogloblja delitve. Moja vloga je bila in bo povezovalna - zagovarjam vrednote strpnosti, sožitja, ki v temelju omogočajo, da Slovenija napreduje. In to sem hotel povedati v kontekstu moralne avtoritete, ko sem rekel, da nisem popoln. Za predsednika republike se ne potegujem zato, ker bi želel biti zgled, ampak zato, ker želim s svojo politiko povezovati.

Vzemiva primer ameriškega predsednika Donalda Trumpa, ki, če bi sodili po njegovem pisanju na družbenih omrežjih, očitno nima težav z moralnimi vprašanji. Je on z retoriko politične nekorektnosti in razdvajanja ameriške družbe moralna avtoriteta? Pretežni del ameriške družbe ima precej težav s tem, kar počne, se vam ne zdi?

Prevečkrat se povezuje funkcijo predsednika republike z moralno avtoriteto. In kot rečeno, tega, kar opisujete, ne počnem.

Še vedno ne razumem vaše digresije o moralni avtoriteti predsednika republike.

Želim povedati, da nisem popoln, da moja funkcija ni v tem, da sem zgled, ampak v tem, da skušam povezovati državo, ji zagotoviti stabilnost, varnost in napredek, kar je zelo pomembna distinkcija.

O tem govorite odkritosrčno. Je to vaša ključna odlika?

Seveda, to pove veliko več o moji morali, kot da bi govoril, da sem moralna avtoriteta. Ker se imajo ostali kandidati za predsednika republike za moralne avtoritete, bodo ljudje imeli na volitvah 22. oktobra lahko odločitev, če se bo pokazalo, da ljudje tako zelo pogrešajo moralno avtoriteto.

Javnomnenjske ankete kažejo, da vodite.

Potem verjetno podobno gledajo na moralno vlogo predsednika republike.

Nisem prepričan, daje vaše vodstvo v anketah povezano z vašimi izjavami o moralni avtoriteti predsedniške funkcije, vsekakor pa je odraz ocenjevanja vašega dosedanjega dela v funkciji predsednika republike. Vse kaže, da imate podporo.

Prigarano s trdim delom.

Vas kaj skrbi vse bolj očitno dejstvo, da ne morete pričakovati zmage že v prvem krogu?

Ne, s takšnimi kalkulacijami se ne ukvarjam. Moja želja je v prihodnjih petih letih opravljati pomembno poslanstvo. Menim, da ga opravljam dobro, in upam, da bo tako ocenila tudi večina ljudi na volitvah. Ali bodo to izrazili v prvem ali drugem krogu, je manj pomembno.

Ni na neki način to kritika za vas, če bi se zgodilo, da bo treba v še en volilni krog?

Ne.

Predsedniške kandidate sprašujemo, kakšen slog dosedanjih predsednikov republike jim je blizu. Kakšen slog ste vi razvili? Težko vas je primerjati s katerimkoli predhodnikom.

Moja velika želja je bila in bo še naprej, da bi bil politično nepristranski. Da se oglasim le takrat, ko lahko pomagam, namesto da bi s svojimi stališči poglobljaj spore. Vztrajal sem tudi pri tem, da bi stari zgodovinski razkoli počasi in naravno izgubili ostrino, v zadnjih 26 letih so precej moteči.

Govorite o spravi. Je Slovenija spravljena?

Sprava je stanje duha in ni merljiv standard. Je situacija, ko imamo ljudje različna stališča o polpretekli zgodovini. Menim, da smo na tem področju vendarle naredili nekaj korakov naprej, in zelo sem ponosen, da nam je uspelo v tem mandatu končno po 70 letih pokopati žrtve, ki so bile zakopane v Hudi jami. To dojemam kot prelomni dogodek, ki bo imel dolgoročne konsekvence na miselnost naše nacije in države.

V kakšnem smislu vpliv na miselnost nacije?

Zdi se mi, da ko brez velikih izjav, nepotrebne vznemirjanja in z veliko spoštljivosti vodimo korake, ki dajejo rezultate. Brez odločne politične volje tega ne bi bilo, s tem pa dajemo prihodnosti priložnost in prednost pred grenkimi izkušnjami iz preteklosti. Pri tem ne gre za to, da bi pozabili, nasprotno, da bi se spominjali, a da ta spomin ne bi bil razlog za delitve danes, ker imamo drugačne probleme in ni potrebe, da bi nas ovirale še stare.

Na partizanski strani je čutiti nekaj grenkobe v tem spravnem procesu, ker ga dojemajo tudi kot poskus revizije zgodovine.

Zgodovine ni mogoče spreminjati. Do neke mere je mogoče spreminjati poglede na osebni in kolektivni ravni dojemanja zgodovine, a pri spravi ne gre za matematično sredino dveh resnic, ampak za duhovno stanje, v katerem je mogoče živeti kljub razlikam in prav zaradi teh. Sprave ne razumem kot spreminjanje zgodovine, za del javnosti je to problem, tega se zavedam. Od prvega pisma leta 1997, ko sem predlagal prvo deklaracijo o spravi, sem izhajal iz tega, da čas druge svetovne vojne ni bil le čas, ko se je slovensko partizanstvo zavezniški postavilo proti nacifašizmu, ampak da je to bil tudi čas državljanske vojne, ko je brat dvignil roko nad brata, to dejstvo je treba upoštevati. Razkol sredi druge svetovne vojne se je nadaljeval s totalitarnim sistemom po njej, danes pa je pomembno razumevanje, zakaj je ozračje razdeljenosti še vedno prisotno. Ni bila le slavna narodnoosvobodilna vojna, ampak tudi državljanska vojna, in le tako je mogoče razložiti današnje občutke. Rane je treba zaceliti in Slovenci pri tem nismo nič posebnega.

Danes se veliko govori o pobojih, grobiščih, državljanski vojni v kontekstu sprave, nič pa o kolaboraciji. Ni to tudi pomemben gradnik? Izdaja, ko je slovenskemu narodu grozilo, da bo izbrisan z obličja zemlje. Ali pa o vlogi Rimskokatoliške cerkve, ki danes ne prizna krivde za kolaboracijo in sejanje mržnje med ljudmi.

Prisega domobranskih enot na Bežigradskem stadionu je bila moralni poraz, ki ga noben čas ne more zabrisati. Če ste me hoteli to vprašati.

Hočem reči, da se na stvari ne gleda uravnoteženo, ampak gredo stvari v smer revizije.

(premislek) Do enotnosti, ki smo je bili Slovenci deležni leta 1990 na plebiscitu, ni vodila lahka pot, ampak so bila ob tem prisotna številna ravnanja, sodelovanje in zaupanje, od prvih demokratičnih volitev do razglasitve države in upora proti agresorju. Tudi razklanost ob začetku druge svetovne vojne. Razumel sem, da mi očitajo domnevno pomanjkanje moralne avtoritete ravno tisti, ki naredijo vse, da elementarnega spoštovanja niti ne bi bilo. svetovne vojne se ni pojavila čez noč, ampak je do kulminacije vodila dolga pot nezaupanja in izključevanja. Kot predsednik republike skušam opozoriti na dve zgodovinski izkušnji, ena je razklanost, do katere so vodili nezaupanje in nepomirljive razlike, druga pa enotnost, do česar je vodilo sodelovanje. Ti dve veliki zgodovinski izkušnji moramo razumeti kot velik navdih, da izberemo pot sodelovanja in povezovanja, ker nam ta omogoča, da smo kot narod enotni, ko gre za usodna narodova vprašanja. Če bi se pojavile okoliščine, ko bi se morali kot nacija odločati o usodnih vprašanjih, se nam ne sme zgoditi razkol kot ob začetku druge svetovne vojne, ampak enotnost kot ob ustanovitvi lastne države. Moje poslanstvo je, da z ravnanji, izjavami in vsem, kar počnem kot predsednik republike, prispevam k temu.

Sprava in povezovanje nista aktualna le za Slovenijo, ampak tudi v Španiji. Katalonija si želi na svoje, imajo pa težave na tej poti, ne morejo se sklicevati na ustavo ali kaj podobnega, da bi izpeljali pravico do

samoodločbe. V Sloveniji smo imeli več sreče, ker se je sklicevala na ustavo SFRJ iz leta 1974, ključni avtor pa je bil Edvard Kardelj. Danes slišimo, da je treba umakniti Kardelja iz javnega prostora...

... od mene tega niste slišali. Kar nam zgodovina dobrega ali slabega zapusti, je treba vzeti nase, ker to ali inspirira ali opominja. Zgodovina ni bila nikoli črnobela. In tudi prihodnost gotovo ne bo takšna.

Če pogledamo na te zanimive okoliščine in ko gledamo mučenje katalonskega naroda, kdo ima v slovenski zgodovini po vašem večjo težo- Edvard Kardelj, ki je z ustavo SFRJ položil pravno pot za nastanek države, ali Jože Pučnik, ki je bil kot predsednik Demosa motor osamosvojitvenih teženj?

Pri tem odgovoru nimam težav, to je bil Jože Pučnik.

Katalonci bi morda menili drugače, glede na obnašanje španske oblasti in praktično celotne Evropske unije.

Morda, našim katalonskim prijateljem želim vse najboljše, a mi imamo drugačne zgodovinske izkušnje. Jože Pučnik je nestor slovenske države.

Ne pa OF, partizani, Avnoji, osemdeseta leta v Sloveniji, da ne omenjamo krfske deklaracije...

Seveda, ker v zgodovinskem loku igrajo svojo vlogo, toda ko govorimo o boju za demokratično in neodvisno Slovenijo, vidim Jožeta Pučnika kot nestorja Slovenije. Se opravičujem, če sem vas razočaral z odgovorom.

Nikakor, nimam težav z njim. Junija ste se srečali s španskim kraljem, s katerim ste se pogovarjali tudi o Kataloniji. Kaj ste mu dejali?

S kraljem Filipom in kraljico Leticijo smo imeli zelo prijazen, prijeten in odkrit pogovor. Oba zelo spoštujem, kralj je mladi prestolonaslednik, ki je prevzel več težjih odločitev na svoje rame, o eni izmed teh sva se tudi pogovarjala. Zanimalo ga je, kako jaz kot slovenski predsednik vidim njihove težave in izzive. Povedal sem mu, da naklonjenosti Slovenije Kataloniji, ki jo je čutili skozi uradne in neuradne kanale, ne smemo razumeti kot stališče proti Španiji. Da Slovenci dobro razumemo položaj Kataloncev in menim, da je kralj Filip razumel, da pri Sloveniji ne gre za proti špansko retoriko in vtikanje v notranje zadeve, ampak za iskreno izpoved. Spomin na obdobje sredi osemdesetih let je še vedno svež. Ko smo v Sloveniji začeli povezovati svojo prihodnost s samostojnostjo, smo imeli zelo intenzivne stike s Katalonci. Iz pogovora sem razbral, da imajo v Španiji velike skrbi zaradi tega, upam, da bodo rešili težave demokratično, zdi pa se, da to ne bo tako enostavna naloga. Tudi Evropa ne bo mogla ves čas molčati.

Kako si razlagate ta zlovešči molk tako rekoč vseh v EU?

Verjetno je to velika politična zadrega, ker imamo na eni strani načelo suverenosti, saj je Španija ena izmed 28 članic EU, na drugi pa vrsto držav, ki razumejo in priznavajo pravico do samoodločbe. Ob tem ne spreglejmo, daje Španija ena izmed petih držav, ki še danes ni priznala Kosova. Vprašanje pravice do samoodločbe je v Evropi zelo občutljivo. Kadarkoli sem z evropskimi državniki govoril o Turčiji in v odnosu do Erdogana sem opozarjal, da se ne znamo opredeliti do ključnega vprašanja, do kurdskega vprašanja. Ali imajo Kurdi na severu Iraka in Irana pravico do samoodločbe? Ker se izogibamo temu vprašanju, ker tako različno razumemo to pravico, ni mogoče priti do boljših in poglobljenih odnosov s Turčijo. Slovenci moramo to razumeti, a nas tudi ne sme biti strah izpovedati svojo izkušnjo. Slovenija je to pravico izkoristila, a so tu tudi pomembne nianse - Katalonija nima ustavne podlage za odločitev, medtem ko jo je Slovenija imela. To so velike razlike. Žal Evropa trenutno ni dovolj močna, da bi se soočila s tem vprašanjem, a pobegniti pred tem ne bo mogoče, ker imamo na dnevnem redu tudi vprašanje Škotske, pri katerem smo imeli srečo, da ni zmagalo večinsko stališče za izstop. Nato se je sicer zgodil brexit, kar je znova navdihnilo škotske oblasti. Vidimo torej, da vprašanje samoodločbe ni vprašanje iz preteklosti, ampak je zelo aktualno.

Na neki način je tu tudi Krim.

Seveda, tu je mogoče potegniti vrsto vzporednic ter pravnih in političnih razlik. Ruska stran lahko uporabi številne argumente, a pri Krimu je stvar drugačna, ker je prišlo do agresije sosednje države, ki je zasedla ozemlje in ga priključila.

Kje je danes ljubljanska iniciativa?

Danes je zagotovo bolj iskan dokument kot ob predstavitvi pred letom dni. Dokument je bil napisan, ko se je zdelo, daje Evropa na svojem koncu, danes se kaže, daje bil predstavljen na pragu novega začetka. Ko sem ob začetku leta napovedal, da se bo kmalu po koncu francoskih in nemških volitev pojavila nova zamisel o Evropi, še nisem vedel, kako prav bom imel. V kratkem lahko pričakujemo iniciativo Berlina in Pariza, do katere se bo morala Slovenija opredeliti. To je strateška dilema, ker bosta Francija in Nemčija prestavili v višjo hitrost, kar pomeni poglobitev Evrope več hitrosti- kje bo v tem primeru Slovenija. Že dolgo sem zagovornik ideje, da bi jima tesno sledili, kar prinaša tveganja, od identitete do moči in vpliva, nič drugače ni pri razmisleku, da bi šli bližje Višegrajski skupini ali celo, da bi ostali v balkanskem paketu, če nam ne bi uspelo rešiti arbitraže. V tem kontekstu je nastala ljubljanska iniciativa, predlogi ustavnih sprememb pa bodo dobrodošli, ker sem prepričan, da bo v prihodnjih letih prišlo do nove evropske ustave.

Je v strateškem interesu Hrvaške, da postane Slovenija del balkanskega paketa držav- da ne prizna arbitražne sodbe?

Od leta 2009 se zavedam, da naloga arbitražnega sodišča, da določi Sloveniji stik z odprtim morjem, Hrvaški ni bila pogodba. To je razumela kot apriorno poseganje v njihovo nedotakljivo suverenost. Kljub temu smo takrat ratificirali in podpisali arbitražni sporazum, vendar se je zdaj pokazalo, da je Hrvaška aktivno iskala razlog, da bi se umaknila zaradi točke 3. b [določiti stik z odprtim morjem]. Od svojega sodnika je verjetno izvedela, v katero smer se premika razmišljanje sodnikov, in je potem vlada Zorana Milanoviča iskala razlog za izstop. Hrvaška politika je to potezo sicer povlekla, a so po mojem prepričanju dolžni spoštovati arbitražno sodbo. Domišljam si, da bi bilo tudi v njihovem interesu, da nima odprtih vprašanj s Slovenijo, da tudi Hrvaška ne bi tvegala paralize odnosov med državama in s tem korak nazaj v ureditvi EU. Hrvaška se mora vprašati, kje bo, če bo vztrajala pri takšni politiki. Pri iskanju odgovora, kje bo Slovenija, je zelo pomembno, da imamo urejeno mejno vprašanje. Vendar Hrvaški ne morem vsiliti implementacije arbitražne sodbe, lahko jih le pozivam k dialogu.

Konec avgusta ste dejali, da imate zamisel, kako implementirati sodbo. Jo lahko razkrijete danes?

Imam okvirno zamisel, o tem se pogovarjam s predsednikom vlade in pristojnimi ministri, a osnovno ogrodje tega je dialog.

Dialoga zdaj ni.

Nočem reči, da sem kritičen do predsednika vlade, ker on vodi vlado in državo in če se je tako odločil, verjetno ima neki načrt, ki ga je treba v osnovi podpreti. Si pa dovoljujem reči, da Sloveniji dialog ne škodi, ker imamo v rokah dva aduta. Prvi je sodba arbitražnega sodišča, ki je določila mejo s Hrvaško. Meja je določena, o tem ni dvoma. Drugi je, da imamo relativno visoko raven podpore v mednarodni skupnosti in j o lahko na tako visoki ravni ohranjamo le z dialogom. Če bi Slovenija pokazala, da ali ni pripravljena na dialog ali želi s silo uveljavljati arbitražno sodbo, se bo mednarodna podpora umaknila. Zato je v nacionalnem interesu države, da vodimo dialog s Hrvaško.

Je premier upravičeno odpovedal sestanek v Zagrebu? Je vredno na vsak način voditi dialog, četudi te druga stran žali, obtožuje?

Ko v mednarodni politiki zastrujete stališča, je javno mnenje običajno na vaši strani, s tem tudi podpora političnih tekmecev. To se je zgodilo v mojem primeru, ko smo blokirali Hrvaško. Ko predsednik vlade nato oceni, da je treba zaradi vrste razlogov in informacij poiskati rešitev, nastane razkol. Ko sem menil, da je prišel čas za dogovor prek evropske komisije, se je začel težji del naloge, ki smo jo na referendumu za las tudi dobili. Premier Cerar je odgovoren za vodenje države in tudi za implementacijo arbitražne sodbe, kar bo na neki točki lahko dosegel le z dialogom. To je okostje moje zamisli.

Vaš največji izzivalec Marjan Šareč je v intervjuju za Delo dejal, kam pa so nas pripeljali vsi objemi in poljubi med Borutom Pahorjem in Kolindo Grabar Kitarović. Na neki način ima prav: nikamor.

Če bi se kot predsednik republike avgusta 2015 po odločitvi hrvaške vlade o izstopu iz arbitraže enako kot slovenska vlada povlekel nazaj in ne bi imel pogovorov s hrvaško predsednico, bi tvegali zaostritev, ki bi nastopila ob nepravem času na nepravem mestu. Tako pa sva tudi z najinim dialogom in prek dialoga pristojnih ministrov zadeve urejala. Ko je bila begunska kriza na vrhuncu, nam je dialog koristil. Če bo Slovenija izbrala predsednika, ki meni, da mora udariti po mizi, bodo imeli ljudje gotovo razloge za takšno stališče. Sam tega ne bi obljubljal, ker glede na 25letni staž v politiki vem, da bomo na koncu uredili odnose s Hrvaško, ko bodo vzpostavljeni odnosi zaupanja in spoštovanja. Leta 2009 smo prišli do rešitve, ker je bilo meni doma težko, kot je bilo hudi hrvaški predsednici vlade, in ko smo si začeli pomagati, se je lahko zgodil premik. Sloveniji gre v tem trenutku dobro, velika škoda bi bila, če bi jo paralizirali zaradi odnosov s Hrvaško. Najti moramo način, da s čim manj energije in čim manj moteče uredimo to vprašanje in gremo z našimi evropskimi ambicijami naprej.

Hrvaška predsednica letos ni ravno izbirala besed pri opisovanju Slovenije.

S hrvaško predsednico nisva ravno osebna prijatelja oziroma sva prijatelja v okviru političnih okoliščin, sva pa vzpostavila medsebojno zaupanje, ker sva ohranila diskretnost. To ne pomeni, da sem ravnodušen do njenih stališč, kot verjetno ona ni do mojih, a dialog je potreben tam, kjer so težave, ne, kjer jih ni. Glavna odločitev je, ali smo dovolj močni za dialog, četudi ne bo takojšnjega izplena, ker vemo, da je to na dolgi rok v našem interesu. Zdaj smo na točki, ko se je treba odločiti, ali ko menimo, da lahko s prekinitvijo dialoga in morebitnimi ultimati prisilimo sosedo k spremembi stališča. Zaradi podpore mednarodne skupnosti je izjemno pomembno vztrajanje pri dialogu tudi takrat, ko bi nekateri ocenili, da je to preveč cagavo. Dialog se nam bolj izplača, ker bi v nasprotnem Slovenija plačala bistveno višjo ceno kot Hrvaška, ki lahko izgubi manj kot Slovenija. Če bi nas breme slovensko-hrvaških težav omejevalo na poti v Evropo višje hitrosti, bomo izgubili veliko priložnost biti ob boku Francije in Nemčije.

Pravite, da je vaš mandat zaznamovala sprava. Kaj ste privarčevali za drugi mandat, če ga boste dobili?

Svoja stremjenja bi vezal na tri stvari. Še bolj bi se posvetil povezovanju. Drugi fokus bi bila varnost, tretja točka pa je povezana z družbenim in gospodarskim napredkom. V naslednjih petih letih bo ključno geopolitično pozicioniranje, zato ne bo nepomembno, kakšnega predsednika republike in s kakšnimi stališči o tem vprašanju bodo ljudje izbrali.

Svetujete ljudem, da bi bilo dobro imeti predsednika z zajetno črno knjižico, v kateri so kontakti vseh pomembnejših evropskih in svetovnih politikov?

Nanašate se na mojo izjavo o Dimitriju Ruplu. Mislim, da bi bilo dobro imeti predsednika z dolgoletnimi izkušnjami, kije ponosen Slovenec, prepričan Evropejec in verjame, da lahko slehernik, ne glede na politično prepričanje ali veroizpoved, sestavlja naš mozaik celote.